

[Økonomi- og handelsministeren.]

stillingsprocessen i 1974 allerede har rejst store problemer, og at den i øjeblikket synes at rumme en risiko for, at vi, ligesom det skete i 1950'erne, driver ind i en tilstand med langsom økonomisk vækst og derfor med vanskeligheder ved at fastholde fuld beskæftigelse.

Vi kender alle den vigtigste årsag til dette, nemlig oliekrisen. Den har stærkt forringet bytteforholdet i udenrigshandelen og dermed betalingsbalancen. Den har givet den internationale højkonjunktur et knæk, og det betyder, at det på den ene side er blevet vigtigere end nogen sinde at få en forstærket fremgang i eksporten, men samtidig er dette blevet vanskeligere at opnå.

Det har også dæmpet efterspørgslen på hjemmemarkedet, fordi leveomkostningerne er gået op, når importpriserne er steget. Det har lagt et tryk på erhvervslivet i kraft af de ringere afsætningsmuligheder både ude og hjemme.

I denne situation har forhold i den hjemlige økonomiske udvikling desværre gjort omstillingen særlig vanskelig. Jeg tænker navnlig på to ting.

Den første er udviklingen i boligbyggeriet. Her lå vi jo i slutningen af 1960'erne på et årsniveau på et halvt hundrede tusinde boliger, men sprang i finansåret april 1972-73 pludselig af grunde, vi alle kender, op på et niveau på helt op til 67.000 påbegyndte boliger. Virkningerne af denne hovedløse politik prægede 1973 stærkt, og vi mærker fortsat skadevirkningerne deraf. Byggeomkostningerne og hele omkostningsniveauet blev drevet voldsomt i vejret, finansieringsomkostningerne ligeså, fordi kapitalmarkedet ikke kunne optage det vældige udbud af obligationer. Der blev trukket arbejdskraft over i byggefagene på et tidspunkt, hvor eksporterhvervene kunne have brugt mange flere hænder. Den arbejdskraft må nu frigøres fra byggeriet i en situation, hvor eksporterhvervenes muligheder er langt ringere.

Det var den ene indenlandske faktor.

Den anden, jeg vil nævne, er, at det danske pris- og lønniveau i det sidste par år i endnu højere grad end tidligere er løbet forud for udlandets. Det hjemlige efterspørgselspres og ikke mindst byggekonjunktoren har haft til følge, at både 1973-overenskomsterne og lønglidningen kom højt op, og det fortsatte

sine virkninger i form af flere dyrtidstillæg. De stærke prisstigninger udefra har også gennem dyrtidsreguleringen påvirket pengelønnen, til trods for at vi alle udmærket godt ved, at vi ikke ved at forhøje prisen for det arbejde, vi præsterer, kan friholde hinanden for den formindskelse af vores realindkomst, som fordyrelsen af den importerede energi og de importerede råvarer medfører. Hele denne stærke opdrift i priser og omkostninger har gjort det sværere for konkurrencehvervene at opsure den arbejdskraft, der måtte frigøres fra byggeriet, gjort det sværere at skaffe de forøgede valuta-indtægter.

Sådan set er det altså ikke så overraskende, at omstillingsprocessen hår måttet blive mere smertefuld og nok også bliver mere langvarig, end vi har set ved tidligere lejligheder. Opbremsningen måtte nødvendigvis blive hård ikke mindst inden for byggeriet. Det har også været nødvendigt at bremse på andre felter: de offentlige udgifter, det private forbrug.

Vi kan vel sige, vi er kommet igennem den første fase af denne omstilling. Efterspørgselspresset er væk. Aktiviteten i byggeriet, hvis man ser på produktionsniveauet og ikke på påbegyndelserne, afviger i øjeblikket næppe meget fra det niveau, der tilstræbes på længere sigt. Industriens beskæftigelse er som helhed faldende, men faldet ligger navnlig på de hjemmeorienterede brancher. De eksportbetonede brancher har i højere grad kunnet fastholde, i nogle tilfælde endda forøge, deres beskæftigelse. I årets første 8 måneder er industriens eksport målt i mængde steget 15 pct. sammenlignet med samme periode i fjor. Industrien har stadig store eksportordrer. De seneste måneder har ikke vist nogen afsvækket tendens i eksporten. Den er bl.a. steget betydeligt til de nordiske lande og til oversøiske markeder.

På den baggrund har også stillingen på betalingsbalancen rettet sig betydeligt i den seneste tid i sammenligning med første halvår, da underskuddet nåede det katastrofalt høje niveau på 5 mia kr. For året som helhed har vi stadig håb om at det holder sig i størrelsesordenen 7 eller godt 7 mia kr. Men prisen for denne lettelse i valutaisituationen har altså været en standsning af fremgangen i produktionen og en betydelig